

Ústav světových dějin

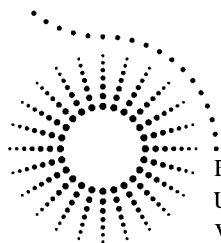
Oponentský posudek na disertační práci

Pavel PŘIKRYL, *Spojené státy a Evropa: příčiny vzniku a zániku strategie regionální hegemonie*, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů, Praha 2011, 255 stran rukopisu

Vztah mezi Spojenými státy americkými a Evropou po druhé světové válce je u akademiků tématem velmi oblíbeným, o čemž svědčí množství prací, které se touto problematikou zabývají. Významná role Spojených států amerických v procesu evropské integrace je nepopiratelná, jedna ze základních otázek však tkví v tom, zda byl americký přístup k evropskému integračnímu procesu součástí širší a promyšlené strategie. A právě zodpovězení této otázky si za cíl své disertační práce (*Spojené státy a Evropa: příčiny vzniku a zániku strategie a regionální hegemonie*) zvolil Pavel Přikryl.

Pavel Přikryl pohlíží na vztah mezi Spojenými státy a Evropou z jiné perspektivy než většina doposud napsaných prací, u kterých často chybí ucelený pohled na americkou politiku vůči evropské integraci, často se totiž zabývají jen jedním úzce vymezeným tématem. Přikryl se rozhodl pro úkol velmi obtížný, tedy o systematické vysvětlení americké politiky, přičemž zvolil teoretický model, který zasazuje do hlubšího rámce americké *grand strategy*. Základní autorovou tezí je, že americká politika vůči procesu evropské integrace je od počátku tohoto procesu relativně konzistentní a že je integrální součástí strategie *regionální hegemonie*. Ověření této hypotézy je jedním z prvotních cílů Přikrylovy práce.

Kromě úvodu a závěru je Přikrylova dizertace rozdělena do šesti hlavních kapitol, ve kterých můžeme velmi přehledně sledovat logiku autorovy argumentace. Přikryl se v prvních částech věnuje pojetí hegemonie, kterou definuje převážně na základě neorealistických premis. Vyjma samotné definice tohoto klíčového pojmu své práce aplikuje autor postupně pojem regionální hegemonie na vztah Spojené státy americké – Evropa po druhé světové

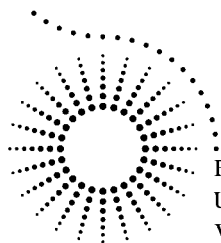
Ústav světových dějin

válce. Velkou pozornost přitom věnuje bližšímu vysvětlení dalšího klíčového pojmu svého teoretického modelu – americké *grand strategy*. Lze více než souhlasit s autorem, že při analýze *grand strategy* nelze opomenout vliv vnitropolitických debat mezi jednotlivými aktéry, kteří mají vliv na definování strategie. Autorovi však je potřeba vytknout, že se vnitropolitickému diskursu na toto téma věnuje pouze po ukončení studené války; osobně se domnívám, že by bylo začlenit vhodné tyto debaty, přestože je nutno zdůraznit, že by to nebyl úkol jednoduchý, i do kapitol týkajících se definování samotné studenoválečné *grand strategy*, případně autorem zvolené strategie *regionální hegemonie* vůči Evropě.

Kapitola s názvem „Předpoklady hegemonie“ je vhodným doplněním do logické struktury práce, autor v ní totiž blíže analyzuje znaky, které formují přístup Spojených států amerických k prosazování svých jejič ve světě. Vedle vojenské a ekonomické síly je to také tzv. *soft power*. Je škoda, že Přikryl tyto podkapitoly, které z chronologického hlediska sahají již do počátků americké nezávislosti, nedoplnil v poznámkovém aparátu větším množstvím odkazů na další zdroje a literaturu, které by čtenáři mohly poskytnout možnost se v tématu ještě lépe zorientovat.

V části „Americká grand strategy a Evropa“ se Přikryl mimo jiné vrací ke konceptu studenoválečné strategie USA. V podkapitole „Od internacionalismu k hegemonické strategii v Evropě: hegemonie jako obrana“ se autor věnuje redefinici *grand strategy* a vzniku doktríny tzv. zadržování Sovětského svazu. Opět zde ale chybí odkazy na některé významné práce, které k této problematice vznikly¹ a které by bylo vhodné alespoň uvést jako doplňující zdroje v poznámkovém aparátu, zvláště když autor uvádí, že cílem této kapitoly měla být historická

¹ Jedná se například o práci Johna L. Gaddise *Strategies of Containment. A Critical Appraisal of American National Security Policy During the Cold War* (New York 1982), Terryho L. Deibela a Johna L. Gaddise (eds.), *Containment: Concept and Policy*, Volumes 1 & 2 (Washington 1986), práci týchž autorů, nazvanou *Containing the Soviet Union: A Critique of U.S. Policy* (London 1987) či práci Ernesta R. Maye *American Cold War Strategy: Interpreting NSC 68* (Boston 1993), z českých prací pak především práci Petra Suchého *Strategie zadržování v americké zahraniční politice: vznik a vývoj koncepce 1945-1953* (Brno 2005).

Ústav světových dějin

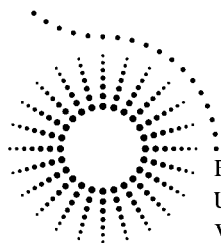
analýza vývoje *grand strategy* se zaměřením na roli evropského regionu. Samotná analýza mohla být navíc mnohem propracovanější, opírající se o více primárních zdrojů.²

Ve čtvrté kapitole se již Příkryl zaměřil přímo na analýzu politiky Spojených států amerických vůči samotnému procesu evropské integrace. Tato část opět logicky navazuje na předchozí spíše teoreticky zaměřené části a jednotlivé podkapitoly (autor se věnoval nejen „klasickým“ pro-integračním projektům, jako byly Marshallův plán, Evropské společenství uhlí a oceli či Evropské obranné společenství, ale i roli Velké Británie v integračním procesu či rozšiřování Evropských společenství respektive Evropské unie po skončení studené války) velmi dobře zapadají do hlubšího analytického rámce Příkrylovy práce.

V závěrečných kapitolách se pak Příkryl věnuje současným debatám o pozici Spojených států amerických vůči Evropě. Lze opět souhlasit s autorovými závěry, že USA částečně ztratily vliv i zájem na ovlivňování procesu evropské integrace že jejich cílem bude zabránit Evropské unii v tom, aby hrála roli jednotného aktéra v mezinárodní politice.

Příkryl se ve své disertační práci pokusil o systematické vysvětlení americké politiky vůči procesu evropské integrace. Z pohledu terminologie oboru mezinárodní vztahy se opíral o koncept regionální hegemonie, přičemž náležitě zdůvodnil zvolení tohoto konceptu. Za zdařilé je možno považovat logiku analýzy této práce – od teoretického konceptu postupoval k praktickým projevům americké politiky vůči evropské integraci. Stanovenou hypotézu o realizaci regionální hegemonie Příkryl ve svých závěrech ověřil, vzhledem k hloubce analýzy dizertace lze s autorovými závěry souhlasit, přestože rozšíření práce o některé primární zdroje a historizující literaturu, které by rozbor některých událostí více doplňovaly, by jeho analýze dodaly ještě větší váhu.

² Například o základní edici dokumentů týkajících se americké zahraniční politiky – *Foreign relations of the United States of America* (FRUS).

Ústav světových dějin

Po formální stránce je Příkrylová práce na velmi dobré (stylistické i jazykové) úrovni, v této oblasti není autorovy co vytknout, poznámkový aparát je zcela v pořádku.

Závěrem lze proto říci, že Pavel Příkryl poskytl nový komplexní pohled na politiku Spojených států amerických vůči Evropě po druhé světové válce, který, doufejme, vyvolá další akademické debaty, a to nejen na půdě kateder mezinárodních vztahů, ale také u historických pracovišť. Dizertační práci Pavla Příkryla proto rád doporučuji k obhajobě a věřím, že bude úspěšná.

V Praze 12. září 2011

Doc. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Ústav světových dějin FF UK v Praze